

OBSAH :

EKONOMIKA :
Krugman sa aj tak mýli
Michael Tanner

SAMOSPRÁVA :
Májové hry s obecným zriadením
Ondrej Dostál

EUROFONDY :
Absurdný paradox eurofondov
Dušan Sloboda

REPORT :
Islandská revolúcia utajená
pred Islandčanmi Ivan Kuhn

KRUGMAN SA AJ TAK MÝLI Michael Tanner

Paul Krugman nemal nikdy zábrany vyhlásovať, že pravdu má on a všetci ostatní sa mýlia, a nielenže sa mýlia, ale že sú „ničomníci a hlupáci“. V poslednej dobe sa však za svoj odpor voči „úsporám“ – definovaným ako akékoľvek škrtky vládnych výdavkov, kedykoľvek a kdekoľvek – potľapkával tak energicky, až to vyvoláva obavy, či si neublížil.

Vo svojom nedávnom víťaznom kole Krugman oslavuje dve veci. Po prvé, skupina výskumníkov z University of Massachusetts Amherst (UMASS) objavila chybičku v často citovanej štúdií Carmen Reinhartovej a Kena Rogoffa, ktorá ukázala, že v krajinách s vyšším zadĺžením bol hospodársky rast slabší. Mnohí z tých, ktorí sú priaznivcami znižovania vládnych výdavkov (vrátane mňa), Reinhartovú a Rogoffa citovali v pozitívnom kontexte. A preto Krugman vyhlasuje, že celá myšlienka úspor bola „predaná na základe nepravdivých predpokladov“.

Po druhé, európske ekonomiky sa potácajú. Krugman z toho obviňuje dramatické výdavkové škrtky, ktoré sú opakom keynesiánskych stimulov mŕňania, ktorých je prírčencom. Krugman tvrdí, že ak by ho európske vlády počúvali a mŕňali viac, ich ekonomiky by teraz bežali hladko. Profesor Krugman by si mal na chvíľku prestať blahoželať a mal by si všimnúť niekoľko neblahých faktov.

Venujme sa najprv rozruchu okolo Reinhartovej a Rogoffa, ktorí zistili, že ekonomiky rástli pomalšie v obdobiach vysokého zadĺženia (definovaného ako štátny dlh presahujúci 90% HDP). Tento ich záver výskumníkmi z UMASS vyvrátený nebol. Tí taktiež zistili, že ekonomiky rástli pomalšie počas období vyššieho dlhu ako počas období nižšieho dlhu. Našli menší rozdiel v mierach rastu v porovnaní s výskumom Reinhartovej a Rogoffa, čo ale sotva znamená, že by sme mali ísť cestou väčšieho dlhu.

Navyše, modely Reinhartovej a Rogoffa sa vždy vyznačovali určitou klamlivou precíznosťou v prospech argumentu o dlhu. Výskumníci z UMASS súhlasia s tým, že vyšší

dlh súvisí s nižším rastom, nenašli však dôkaz o tvrdení Reinhartovej a Rogoffa o tom, že rast dramaticky klesá, keď dlh prekročí 90% HDP. To si naozaj niekto myslel, že dlh na úrovni 89% HDP je fajn, kým úroveň 91% HDP pošle ekonomiku do voľného pádu? Podstata je v tom, že štáty nemôžu nakopíť neobmedzené množstvo záväzkov bez ekonomických dopadov.

Toto preukázali aj mnohé ďalšie štúdie, vrátane tých od Európskej centrálnej banky, Medzinárodného menového fondu či Banky pre medzinárodné zúčtovanie. Niet pochýb, že všetci sú ničomníci a hlupáci. Dôležitejšie je, že dlh nikdy nebol najdôležitejším meradlom zaťaženia štátu v ekonomike. Ako ukázal Milton Friedman, skutočné bremeno štátu spočíva vo výdavkoch, bez ohľadu na to, či sú tieto platené na dlh alebo z daní. Príliš veľký dlh je zlý, ale náhrada dlhu daňami problém zásadne nerieši.

Bremeno štátu spočíva vo výdavkoch a nahrádzať dlh daňami nie je riešením

A tak sa dostávame k otázke európskych „úsporných opatrení“. Krugman stále tvrdí, že úspory boli pre európske krajiny zničujúce a preto je nutné brániť sa škrtom vo výdavkoch. „Zotrvanie na ceste neľútostných úspor je nielen empiricky neobhájiteľné, ale zdá sa byť aj úplným koncepčným nepodarkom,“ tvrdil Krugman začiatkom mája, pričom vraj „politika úsporných opatrení prehĺbila ekonomický prepad takmer všade, kde sa o ňu pokúsili.“

V Európe však v skutočnosti bolo veľmi málo výdavkových škrtov, takže je nezmyslom viniť škrtky zo slabej výkonnosti. V aktuálnej štúdií Constantina Gurdgieva z Trinity College v Dubline sú porovnané vládne výdavky vo vzťahu k HDP v roku 2012 s priemerou úrovňou výdavkov pred recesiou (2003–

2007). Iba tri krajiny EÚ zaznamenali ich pokles: Nemecko, Malta a Švédsko. Neprekvapuje, že dve z týchto troch, Nemecko a Švédsko, patria k tým krajinám, ktoré ekonomickej kríze odolávajú najlepšie. Tie krajiny, ktoré utrpeli najviac, teda Grécko, Taliansko, Španielsko a Portugalsko, zaznamenali nárast výdavkov.

A čo Veľká Británia, ktorá bola Krugmanovým vzorom číslo 1, pokiaľ ide o riziká úsporných opatrení? V porovnaní s predkrízovou úrovňou sa britské vládne výdavky zvýšili o 2,5% HDP, a o 29% v nominálnom vyjadrení. Krugman podceňuje tých, ktorí odkazujú na pobaltské krajiny alebo na Švajčiarsko, ktorých vlády naozaj urobili škrtky a zaznamenali mohutnú regeneráciu ekonomík. Ale ako sa vyrovná s Islandom, ktorý raz nazval „postkrízovým zázrakom“?

Island v skutočnosti znížil verejné výdavky z 57,6% HDP v roku 2008 na 46,5% v roku 2012, čo je zníženie takmer o 20%. Avšak, kým Island bol jednou z krajín najťažšie postihnutých medzinárodnou bankovou krízou v roku 2008 a následnou recesiou, jeho ekonomika začala v roku 2010 znova rýchlo rásť. Európa zaznamenala nadmerný rast zdanevania, čo je presne to, čo Krugman obhajuje v USA. V skutočnosti európske krajiny zdvihli dane o deväť dolárov na každý dolár vo výdavkových škrtkoch.

Bolo by možné skonštatovať, že skôr tieto zvýšenia daní než neexistujúce výdavkové škrtky zodpovedajú za spomalenie ekonomickeho rastu v Európe. To je treba mať na pamäti, keď nabudúce Paul Krugman – alebo prípadne prezident Obama – budú volať po ďalšom zvýšení daní pre bohatých. Nič z toho nerobí z Krugmana ničomníka ani hlupáka. Len to dokazuje, že sa mýli.

Autor pôsobí v Cato Institute.

*Pôvodne uverejnené v National Review
Online dňa 8. mája 2013.*

Preložil Svetozár Gavora, spolupracovník KI.

MÁJOVÉ HRY S OBEČNÝM ZRIADENÍM

Ondrej Dostál

Až štyri návrhy noviel zákona o obecnom zriadení sa naraz ocitli na programe májovej schôdze parlamentu. Každá je iná. Je však vopred jasné, že reálnu šancu zmeniť sa z návrhu na zákon má iba jeden z nich. Ten, ktorý predložila skupina poslancov vládneho Smeru.

Návrh skupiny poslancov Smeru tvoria z obsahového hľadiska štyri body. Dva z nich sú zbytočné, dva vyslovene škodlivé. Medzi piatimi predkladateľmi sú dvaja starostovia (Peter Fitz a Viera Mazúrová) a jedna primátorka (Jana Vaľová). A na návrhu zákona to cítiť. Posilňuje sa ním postavenie starostov a primátorov voči zastupiteľstvám. V Združení miest a obcí Slovenska (ZMOS), obhajujúcim predovšetkým záujmy starostov, musia byť s jeho znením nadmieru spokojní.

Smer ZMOS

Za škodlivé možno považovať návrhy na prenesenie právomocí menovať riaditeľov rozpočtových a príspevkových organizácií zo zastupiteľstiev na starostov a primátorov a na zníženie platov hlavných kontrolórov.

Doteraz šéfov obecných organizácií menuje a odvoláva zastupiteľstvo na návrh starostu alebo primátora. Existuje tak istá rovnováha medzi dvoma priamo volenými orgánmi samosprávy. Podľa návrhu poslancov Smeru má byť rozhodovanie o personálnych otázkach v obecných organizáciách výlučne v rukách starostov a primátorov. Postavenie starostov sa tak krok za krokom posilňuje a postavenie zastupiteľstiev oslabuje. Podobne sú smerované aj snahy ministra školstva Dušana Čaploviča odobrať právo navrhovať menovanie a odvolanie riaditeľov škôl školským radám, čiže školskej samospráve a nechať to celé len na zriaďovateľov. Čiže na starostov a primátorov. Čo tam po samospráve? Či už školskej v školských radách, alebo poslaneckej v zastupiteľstvách.

Pokiaľ ide o poslancami Smeru navrhované zníženie platov hlavných kontrolórov, tak šetriť určite treba. Avšak toto bude šetrenie na nesprávnom mieste. Nedostatočná kontrola je jedným z najväčších problémov samosprávy. A obe navrhované zmeny posilňujú postavenie starostov a primátorov na úkor možnosti ich kontroly ako zo strany zastupiteľstiev, tak zo strany hlavných kontrolórov. A nakoniec aj hlavní kontrolóri sú nástrojom kontroly starostov, primátorov a obecných a mestských úradov zo strany zastupiteľstiev. Prinajmenšom tých z nich, ktoré nie sú len poslušnou hlasovacou mašínou v rukách starostov. V dôsledku šafárenia uľahčeného slabšou kontrolou môžu obce prísť o oveľa viac, ako ušetria na platoch hlavných kontrolórov.

Komunálna reforma v nedohľadne

Za viac-menej zbytočný možno v návrhu poslancov Smeru považovať zámer zaviesť zákonom stanovenú povinnosť upravovať si posudzovanie prítomnosti poslancov v rokovacom poriadku, čo je vec, ktorú môžu a mali by mať zastupiteľstvá upravenú aj bez toho, aby to muselo byť prikázané zákonom.

Pokiaľ ide o zníženie počtu poslancov v mestách nad 10 000 obyvateľov, čo je posledný z bodov návrhu Smeru, je to len prázdne gesto. Skutočným problémom slovenskej samosprávy nie je vysoký počet poslancov vo väčších mestách, ale vysoký počet malých obcí a chýbajúca komunálna reforma. A o tej Ficova vláda na rozdiel od svojej predchodkyne neuvažuje vôbec.

Treba priznať, že žiadna z doterajších vlád pre vyriešenie problému rozdrobenosti obecných samospráv formou ich spájania do municipalít reálne nič nespravila. Porovnanie 2 900 obecných samospráv na Slovensku s necelou stovkou miestnych samospráv v podobne veľkom a ľudnatom Dánsku je viac ako výstižné.

Poslanec OĽANO Martin Fecko miesto potrebného spájania obcí do väčších, funkčnejších, efektívnejšie fungujúcich a verejnosťou ľahšie kontrolovateľných celkov prichádza s iniciatívou úplne opačnou. Jeho návrh chce zjednodušiť podmienky pre ďalšie drobenie obcí. Kým doteraz je na rozdelenie existujúcej obce potrebný súhlas jej obyvateľov vyjadrený v miestnom referende, podľa Feckovho návrhu by stačilo, aby súhlas vyjadrili obyvatelia odčleňovanej časti obce. Načo obce spájať, keď ich možno ešte viac deliť?

Smer sa snaží postavenie starostov ďalej posilňovať na úkor zastupiteľstiev

Tento návrh sa ani nepokúša vyvolať zdanie symetrie. Zjednodušuje odčleňovanie mestských častí alebo častí obcí, ale rovnaké zjednodušenie už neobsahuje vo vzťahu k možnému pričleneniu obcí k iným obciam. Pritom aj na zlúčenie obcí je podľa súčasného zákona potrebný súhlas obyvateľov v referende, a to v oboch zlučovaných obciach. A to aj v prípade, keď má zlučovanie podobu pričlenenia menšej obce k väčšiemu mestu. Teda lepšie povedané, kedy by mohlo mať takúto podobu. Kto by ale prinútil obyvateľov mesta prísť k referendum urnám kvôli pričleneniu sa akejsi obce? Zjednodušenie zlučovania obcí by ste vo Feckovom návrhu hľadali márne.

KDH v protismere

Kým Smer sa snaží postavenie starostov na úkor zastupiteľstiev ďalej posilňovať, KDH sa návrhom svojich poslancov pokúša aspoň čiastočne obnoviť narušenú rovnováhu medzi týmito orgánmi samosprávy.

Konkrétne sa tento návrh týka spôsobu ustanovovania zástupcov starostu. Podľa pôvodného znenia zákona o obecnom zriadení volilo zástupcov starostu obecné zastupiteľstvo zo svojich poslancov. Neskôr do zákona pribudla podmienka, že zástupcu starostu volí zastupiteľstvo na návrh starostu. Až nakoniec zastupiteľstvo prišlo o možnosť hovoriť do výberu zástupcu starostu takmer

úplne. Zástupcu starostu poveruje zastupovaním starosta. A iba v prípade, že ho do 60 dní od zloženia sľubu nepoverí, môže ho zvoliť obecné zastupiteľstvo. Avšak kým starosta môže zástupcu starostu kedykoľvek odvolať, zastupiteľstvo takouto právomocou nedisponuje.

KDH navrhuje vrátiť sa aspoň o krok späť. Podľa návrhu jeho poslancov by zástupcu starostu malo na návrh starostu opäť voliť obecné zastupiteľstvo. Takéto usporiadanie má svoju logiku. Zástupcom starostu by sa tak totiž mohol stať iba človek, ktorý má dôveru ako starostu, tak zastupiteľstva. Aj podľa súčasného znenia zákona si totiž zástupcu vyberá starosta len z radov poslancov zastupiteľstva. Ak však zastupiteľstvo nemá do jeho výberu vôbec hovoriť, je vecne neopodstatnená aj podmienka, aby bol zástupca starostu poslancom. Veď ak zástupca starostu nereprezentuje aj zastupiteľstvo, nie je dôvod, aby si za svojho zástupcu nemohol starosta ustanoviť kohokoľvek, nielen poslancu.

Najvhodnejšie by v takom prípade bolo, keby zástupca starostu kandidoval vo voľbách spolu so starostom tak, ako kandidát na amerického viceprezidenta kandiduje spolu s kandidátom na prezidenta. A každý volič vopred vie nielen to, koho volí za prezidenta, ale aj za jeho viceprezidenta.

Verejnosť a nariadenia

Poslanecký klub OĽANO sa neuspokojil s iniciatívou svojho poslanca Fecka a predložil na rokovanie májovej schôdze Národnej rady SR aj druhý návrh novely zákona o obecnom zriadení.

Na rozdiel od návrhov Smeru a KDH nerieši vzťah starostov a zastupiteľstiev, ale vzťah občanov a samospráv. Upravuje spôsob pripomienkovania návrhov všeobecne záväzných nariadení verejnosťou formou tzv. spoločnej pripomienky, ktorá existuje pri pripomienkovaní návrhov nariadení na úrovni vyšších územných celkov. Návrh ďalej upravuje spôsob zverejňovania schválených nariadení a ukladá obciam povinnosť schváliť si nariadením vlastné legislatívne pravidlá.

Ak tomuto návrhu možno niečo vyčítať, tak akurát to, že sa obmedzuje len na tvorbu všeobecne záväzných nariadení. Verejnosť by pritom mala mať možnosť vyjadriť sa aj k návrhom všetkých ostatných materiálov, ktorými sa obecné zastupiteľstvá zaoberajú. Všeobecne záväzné nariadenia predstavujú len malú časť z nich. Dostatok inšpirácie k ďalším úpravám zákona možno nájsť aj v návrhu modelového všeobecne záväzného nariadenia o niektorých podmienkach účasti obyvateľov obce a ďalších osôb na samospráve obce, ktorý pripravil a v marci na tematickej webstránke zverejnil Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika.

Autor je analytik KI.

Zmienené modelové vzorové dokumenty vytvorené v rámci projektu Právo na dobrú samosprávu nájdete na webstránke samosprava.institute.sk.

ABSURDŇY PARADOX EUROFONDŮV

Dušan Sloboda

Na jednej strane úsporné opatrenia a výdavkové škrtý, hoci zväčša viac deklarované ako realizované, na strane druhej obava, že nedôjde k vyčerpaniu dostupných eurofondov. Na jednej strane nedofinancovaná oblasť vzdelávania či zúfalo deravé cesty, na strane druhej dilema ako stihnúť akokoľvek na čokoľvek premrhať viac než miliardu eur do konca roka. Nie, nejde o Kocúrku či Absurdistan, ale o Slovensko v Európskej únii.

Eurofondy sú rozdelené na ročné sumy – tzv. záväzky, ktoré je potrebné využiť v priebehu dvoch alebo troch rokov. Toto pravidlo je známe pod názvom „n+2“ alebo „n+3“, kde n predstavuje rok, v ktorom boli eurofondy krajine pridelené. Akákoľvek čiastka z ročnej sumy, ktorú krajina v rámci príslušného obdobia nevyčerpá, bude automaticky odpočítaná z pridelenej sumy a vráti sa späť do rozpočtu EÚ.

SOS 2013

Aktuálny poplach okolo eurofondov na Slovensku sa týka záväzkov rokov 2010 a 2011, ktoré treba vyčerpať do konca roka 2013, pričom hovoríme o sume presahujúcej 1,25 mld. eur.

Až 30% z tejto sumy ide na vrub dvoch operačných programov týkajúcich sa vzdelávania a výskumu a vývoja, ktoré spravuje ministerstvo školstva. Ministerstvo, ktoré nedokáže nájsť zdroje na navýšenie plátov štrajkujúcich učiteľov, nehovoriac o neschopnosti vykonať systémové zmeny vo vzdelávaní, sa zároveň roky trápi s úlohou, ako pridelíť stovky miliónov z eurofondov. Tento paradox potvrdzuje nepružnosť verejného spravovania zdrojov.

Podobne absurdne vyznieva situácia v rezorte dopravy. Takmer 30% z neminutých eurofondov, ktorých „záručná doba“ sa násťojčivo hlási, by mala byť čo najskôr zaliata zväčša do betónu a asfaltu nových diaľnic a rýchlostných ciest. Vysvetlite občanom, ktorí sú nielen roky konfrontovaní s nedobudovanou cestnou sieťou, ale dnes i denne s výtlkmi prederavenými cestami, že na kvalitnejšiu službu pre nich napriek rastúcim daniam nie sú zdroje. A zároveň im vysvetlite, že ani tie zdroje, ktoré máte, neviete včas a správne minúť. Pre daňovníka nie je podstatné, ktorý orgán verejnej správy tej či onej úrovne je za danú cestu zodpovedný. Daňovník je nútený platiť a očakáva službu. Verejný manažment pri jej poskytovaní zlyháva.

Ďalších približne 20% zdrojov čaká na minutie v programe určenom na životné prostredie. Občania menších obcí zrejme nechápu, prečo v 21. storočí v centre civilizovanej Európy stále nemajú prístup ku kvalitnej pitnej vode či verejnej kanalizácii, a prečo im podpora z eurofondov ani určená nie je, keď zároveň nad desiatkami miliónov eur visí hrozba ich prepadnutia. Tak ale rozhodli verejní plánovači ich svetlých zajtrajškov.

Viac než 20% z onej dosiaľ nečerpanej sumy by malo ísť na informatizáciu. Tento štát však roky nie je schopný sprevádzkovať e-government. Štát v rozklade totiž nevie, odkiaľ a kam sa vlastne uberá. Tento štát

nie je schopný ani len tak, ako to robí v prípadoch iných eurofondov – teda neefektívne – minúť zdroje, ktoré k dispozícii má.

Príčiny nečerpania

Čerpanie eurofondov v aktuálnom programovom období 2007-2013 sa začalo neskoro. Ficova vláda sa rozhodla zmeniť skladbu operačných programov, o ktorých rozhodla ešte Dzurindova vláda v roku 2006 a následné zdĺhavé rokovania o zmenách s Európskou komisiou spôsobili, že prvé výzvy boli spustené až v roku 2008.

Kľúčové ministerstvá zodpovedné za rozdeľovanie eurofondov premiér Fico zveril do rúk ministrom za SNS, ktorí neprekvapili, držali sa svojej „povesti“ a bačovali tak, ako je im vlastné. Nielen nástenkový tender je ich spoločnou vizitkou.

Ďalší sklz spôsobila zmena kompetenčného zákona, v ktorom Ficova vláda rozhodla, že od júla 2010 bolo zrušené ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja a kompetencie centrálného koordinačného orgánu prešli na úrad vlády. Prvá Ficova vláda za 30 mesiacov (počnúc januárom 2008 a končiac júnom 2010, keďže rok 2007 sme celý strátili vyjednávaním a ďalšími prípravami) zazmluvnila 40,78% a vyčerpala 8,39% dostupných eurofondov.

Sme svedkami prebytkov v eurofondoch a súčasne zlyhávania základných funkcií štátu

Nie nepodstatným faktorom boli parlamentné voľby v roku 2010 znamenajúce nielen koniec Ficovej vlády, ale i ďalšiu zmenu kompetenčného zákona, ktorú navrhla Radičovej vláda a parlament ju schválil. Od januára 2011 za eurofondy centrálné zodpovedalo Figelovo superministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja. Radičovej vláda za 21 mesiacov (od júla 2010 do marca 2012 vrátane) zazmluvnila ďalších 27,00% a vyčerpala 19,93%.

Predčasné voľby v roku 2012 znamenali ďalšie otrasy. Zmena vlády vždy znamená i výmenu kľúčových ľudí na ministerstvách zodpovedných za operačné programy. Okrem toho došlo opäť k zmene kompetenčného zákona, keď od apríla 2013 za eurofondy centrálné zodpovedá opäť úrad vlády, konkrétne podpredseda vlády pre investície Ľubomír Vážny. Druhá Ficova vláda za ďalších 13 mesiacov (od apríla 2012 do apríla 2013 vrátane) dosiaľ zazmluvnila ďalších 10,07% a vyčerpala 12,51%.

Netreba opomenúť ani to, že pre eurofondy kľúčový zákon o verejnom obstarávaní bol za posledných sedem rokov novelizovaný dvadsaťkrát. To hovorí za všetko. V takom nestabilnom právnom rámci, kde namiesto jasných pravidiel dochádza neustále k zmenám a ich ohýbaniu, nie je prek-

vapivé, že mnohé tendre trvajú príliš dlho. Navyše, keby dlhšie trvanie výberového procesu znamenalo aspoň jeho vyššiu kvalitu, malo by to aspoň aký-taký zmysel.

Výsledkom verejného obstarávania sú často netransparentné a neefektívne rozhodnutia, v neprospech nás, daňovníkov. Zrýchľovanie obstarávania musí ísť ruka v ruke s rastom transparentnosti a prvkami efektívnej súťaže. Kým súčasná vláda (rétoricky) kládie dôraz na zrýchľovanie obstarávania, predošlá vláda urobila veľké kroky smerom k zvýšeniu transparentnosti prostredia verejnej správy.

Rozdiely ostávajú, eurofondy tiež

V apríli zverejnila Európska komisia tzv. strategickú správu 2013, hodnotiac v nej realizáciu programov regionálnej/kohéznej politiky EÚ, ktorej finančným nástrojom sú práve eurofondy. V správe týkajúcej sa všetkých 27 členských krajín bola komisia nútená priznať to, čo potvrdzuje i naša štúdia *Eurofondy a regionálne rozdiely v Európskej únii (2012)*, teda že napriek dlhoročnému nálevu miliárd z eurofondov dochádza v EÚ k zvyšovaniu regionálnych rozdielov. Kľúčový deklarováný cieľ danej politiky sa teda nedarí plniť. No nie je to fiasco?

Komisia tiež konštatuje, že v mnohých krajinách EÚ tvoria eurofondy podstatnú časť verejných výdavkov určených na rozvoj. Do tejto kategórie patrí aj Slovensko, ktorého premiér Fico s obľubou vyhlasuje, že viac ako 70% verejných investícií na Slovensku v posledných rokoch pochádza práve z eurofondov. Kto už by si v tejto súvislosti spomenul, že by mal platiť „princíp doplnkovosti“, podľa ktorého eurofondy nemajú nahrádzať, ale len „doplnkovo“ navyšovať vlastné verejné výdavky členských krajín? Na doplnkovosť sa dnes v EÚ kašle rovnako ako na iné v minulosti sformulované „princípy“.

Správa komisie neopomenula ani to, že programy mali pôvodne plniť ciele dané v Lisabonskej stratégii, podľa ktorej sa únia mala stať do roku 2010 „najkonkurencieschopnejšou a na znalostiach najviac založenou ekonomikou sveta“. Keďže tento utopický záväzok sa súdruhom splniť nepodarilo, prestali o ňom hovoriť, prestali ho vyhodnocovať a nahradili ho novým strategickým ornamentom pod názvom Európa 2020. Kto vie, či po roku 2020 bude niekoho zaujímať, ako a či sa ciele o plánovanej mase vysokoškolsky vzdelanej populácie, množstve emisií v ovzduší či počte ľudí ohrozených chudobou plnia. O ich zmysluplnosti radšej pomlčme.

Programovacie obdobie 2014-2020 už klope na dvere. Správa o tom, že pre nasledujúce obdobie premiér Fico „vyrokoval“ pre Slovensko z eurofondov ešte o niečo viac, než v aktuálnej sedemročnici dokážeme minúť, by daňovníkov zaujímať mala. Ak sa aj do roku 2020 nestaneme ako krajina čistými prispievateľmi do rozpočtu EÚ, väčšina z nás čistými platcami v podstate už je. Dary z Bruselu prináša Fico najmä svojim.

ISLANDSKÁ REVOLÚCIA UTAJENÁ PRED ISLANĎANMI

Ivan Kuhn

Nielen slovenskí lavičiari niekoľko rokov šíрили konšpiračnú teóriu o tom, že médiá pred nami zatajújú „islandskú revolúciu“, v ktorej občania Islandu v januári 2009 zvrhli vládu, cez internet si schválili novú ústavu a zaviedli priamu demokraciu. A „kapitalistické“ médiá o tom nechcú informovať, pretože nejaké temné kruhy sa obávajú, že by sa podobné revolúcie mohli uskutočniť v celej Európe.

Táto konšpiračná teória svedčí o jedinom. O nevedomosti a hlúposti tých, ktorí tieto informácie šíria. Iste, prispel k tomu aj nedostatok informácií. Veď koľko správ o Islande sa za rok objaví v slovenských médiách? Koľko ľudí na Slovensku ovláda islandčinu? A koľko Slovákov niekedy bolo na Islande?

Island je zaujímavá krajina, o ktorej priemerný Slovák vie asi toľko, že je to krajina gejzírov, že tam majú aktívnu sopku s nevysloviteľným menom Eyjafjallajökull a futbaloví fanúšikovia si budú pamätať, že v roku 2008 Slovensko prehralo na domácej pôde s Islandom 1:2.

Strávil som v polovici mája na Islande štyri krátke dni a tri takmer biele noci. Nestal som sa expertom na túto krajinu, pochopil som však niektoré veci.

V prvom rade si myslím, že Island je zrejme posledná krajina, ktorá by zrušila tradičnú parlamentnú demokraciu a nahradila ju priamou demokraciou. Prečo? Lebo Island je krajina, ktorá má najstarší parlament na svete. Ten Islandania založili už v roku 930, teda pred viac ako tisíc rokmi. Tento parlament, zvaný Alþingi, funguje dodnes s krátkou prestávkou v rokoch 1799 až 1844, o ktorú sa postaral dánsky kráľ pokúšajúc sa upevniť si svoju absolútnu moc.

Islandania sú na históriu svojho parlamentu patrične hrdí a tak niet divu, že nás naši islandskí hostelia vzali nielen na prehliadku súčasného sídla parlamentu (postaveného v roku 1881) v hlavnom meste Reykjavík, ale aj do Þingvellir, kde bolo sídlo pôvodného parlamentu.

Druhý dôvod, prečo Islandania nepotrebujú revolúciu nastoľujúcu priamu demokraciu, je skutočnosť, že v krajine s 320-tisíc obyvateľmi, 237-tisíc voličmi a šesťdesiatimi tromi poslancami majú islandskí občania k svojim poslancom bližšie než v ktorejkoľvek inej európskej demokratickej krajine. A pri žiadnych z posledných štyroch parlamentných volieb za posledných desať rokov neklesol počet zúčastnených voličov pod osemdesiat percent.

Islandania nepotrebujú nielen revolúciu a priamu demokraciu, nepotrebujú ani Európsku úniu, akokoľvek sa to našincom zdá nepochopiteľné. Island je, podobne ako Nórsko a Lichtenštajnsko, súčasťou Európskej ekonomickej oblasti (EEA) a Schengenu, čo jeho ekonomickým záujmom dostatočne postačuje. Navyše, krajina, ktorej hlavnou ekonomickou činnosťou je rybolov a následný spracovateľský priemysel, vôbec netuží byť súčasťou regulovanej, dotovanej a neefektívnej Spoločnej rybárskej politiky EÚ. Keď k tomu pridáme súčasné problémy v eurozóne, ani euro nie je pre Islandanov žiadne lákadlo. Svoje problémy s bankami a hrozbou štátneho bankrotu si vyriešili aj bez eurovalu, aj keď bez pôžičiek – ktoré už na rozdiel od niektorých bankrotujúcich krajín eurozóny začínajú splácať – sa nezaobišli. Práve naopak, Islandu pomohlo, že má svoju vlastnú menu (korunu). Devalvácia meny bola v danej situácii nevyhnutná a zároveň pomohla väčšej konkurencii pri vývoze domácej produkcie na európske i svetové trhy a zatriktívnila Island ako turistickú destináciu.

Apropo, turizmus. Napriek tomu, že na Island sa nedostanete ani autom, ani autobusom, ani vlakom a už vôbec nie na bicykli, Island stále láka veľké množstvo turistov. A Islandania im dokážu ponúknuť kvalitné služby a „predať“ krásy svojej krajiny. Rozhodne je to krajina, ktorú sa oplatí navštíviť a vidieť. Štyri dni je málo. No a keď už tam pôjdete, pokojne sa spýtajte na „islandskú revolúciu“. A nečudujte sa, ak o žiadnej nepočuli.

Autor je analytik KI.

UDIALO SA:

1) Dňa 18. apríla 2013 KI organizoval v Pálffyho paláci v Bratislave ďalší zo série diskusných konzervatívnych klubov, tentoraz na počesť Margaret Thatcher. Našími hosťami boli Peter Osuský, Roman Joch, Tomáš Zálešák a Robert Žitňanský. Moderoval Ondrej Dostál. Viac, vrátane videozáznamu, na webstránke KI v sekcii KONZERVATÍVNE KLUBY.

2) Dňa 24. apríla 2013 KI v partnerstve s Vysokou školou manažmentu a s finančnou podporou Nadácie Tatra banky organizoval tretí zo seminárov šiesteho ročníka cyklu Akadémia klasickej ekonómie (AKE). Viac o AKE sa dozviete na ake.institute.sk.

3) Dňa 29. apríla 2013 bolo v rámci projektu Hodnotenie samosprávnych opatrení (HSO), ktorý realizuje Centrum pre hospodársky rozvoj (CPHR), zverejnené hodnotenie za obdobie január – marec 2013. Jedným z hodnotiteľov je i analytik KI Dušan Sloboda. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

4) V apríli 2013 sa z okruhu ľudí KI v médiách nielen k aktuálnym témam vyjadrovali Ondrej Dostál, Radovan Kazda, Ivan Kuhn a Dušan Sloboda.

Viac nájdete na www.konzervativizmus.sk v sekciách ČLÁNKY, ROZHOVORY, KI KOMENTUJE, AUDIO/VIDEO KI a BLOGY.

KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNKA
M. R. ŠTEFÁNIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE

KP KI KLUB PODPOROVATEĽOV
KONZERVATÍVNEHO INŠTITÚTU
M. R. ŠTEFÁNKA

Napriek doterajším aktivitám a dosiahnutým výsledkom sme na hranici finančnej udržateľnosti. Založili sme preto Klub podporovateľov Konzervatívneho inštitútu M. R. Štefánika (KPKI).

Cieľom je získať súkromné zdroje na pokračovanie a rozvinutie našich aktivít a vytvoriť komunitu hodnotovo blízkych ľudí, s ktorými môžeme spoločne zdieľať, efektívnejšie presadzovať a brániť tradičné a historicky overené hodnoty.

Členom KPKI sa môže stať každý, kto podporí KI ročným príspevkom vo výške minimálne 30 eur a vyplní kontaktný formulár.

Viac informácií o možnostiach podpory nájdete na webstránke KI na adrese www.konzervativizmus.sk v sekcii PODPORTE NÁS.

Ďakujeme!